

**RESEARCH- EN INNOVATIE STRATEGIE
VOOR SLIMME SPECIALISATIE (RIS3)
VOOR NOORD-NEDERLAND**

2021-2027

SAMENVATTING

**SPECIALISATIES
DOOR TRANSITIES**

**'NOORD-NEDERLAND: CIRCULAIR,
GELUKKIG EN INCLUSIEF'**

De RIS3 is onze strategie voor regionale ontwikkeling en vormt de kapstok voor de gecombineerde inzet van Europese, nationale en regionale fondsen en programma's in de periode 2021-2027.

Mondiale transitie en regionale uitdagingen zetten de brede welvaart onder druk, ook in Noord-Nederland. De economie moet zich hieraan aanpassen. Tegelijkertijd bieden deze transitie en uitdagingen nieuwe ontwikkelkansen. De kern van de RIS3 is om deze kansen te ontdekken en te verzilveren, en daarmee bij te dragen aan een circulair, gelukkig en inclusief Noord-Nederland. Wij willen dat economische, natuurlijke en sociaal-culturele kwaliteiten elkaar versterken en dat iedereen mee kan doen.

CONTINU ENTREPRENEURIAL DISCOVERY PROCESS

De RIS3 is tot stand gekomen in een gezamenlijk en interactief proces van Entrepreneurial Discovery (C-EDP). In dit open en dynamisch proces, worden alle actoren gestimuleerd en uitgedaagd om in wisselende coalities nieuwe ontwikkelkansen te ontdekken die tot specialisaties kunnen uitgroeien. Noord-Nederland ziet dit proces niet als een eenmalig of periodiek iets, maar als een continu proces van interactie, waarin stakeholders met verschillende achtergronden (quadruple helix) vanuit een gezamenlijke missie samenwerken om nieuwe kansen voor innovatie te identificeren, te verkennen en te realiseren.

Om dit C-EDP effectief in te richten is een goedwerkend ecosysteem nodig. Het draait hierbij om het verbeteren van verbindingen tussen verschillende actoren, over grenzen heen te denken (qua sectoren, clusters, actoren en geografie), openheid te creëren en het verkleinen van afstanden. Door nieuwe partijen en dwarsdenkers uit te nodigen wordt de koers van Noord-Nederland gezamenlijk geconcretiseerd en uitgevoerd.

MISSIEGEDREVEN INNOVATIE

In de RIS3 staat een missiegedreven aanpak voorop, gericht op het stimuleren van innovatie die economische impact heeft én aantoonbaar tot maatschappelijke impact leidt. Overheden, onderwijs- en kennisinstellingen, ondernemers én samenleving (Q4-helix) formuleren, vanuit regionale sterkten en krachten, gezamenlijke missies om oplossingen te vinden voor de maatschappelijke uitdagingen. Van hieruit worden verbindingen gelegd tussen organisaties en initiatieven en wordt een projectportfolio gevuld waarin ontwikkelkansen worden ontdekt, verkend en benut.

Vier transitie vormen hiervoor het startpunt. Deze transitie vormen voor de RIS3 geen doel op zich, maar bieden mogelijkheden die vertaald kunnen worden naar nieuwe ontwikkelkansen en slimme specialisaties.

TRANSITIES

De RIS3 van Noord-Nederland staat in het teken van specialisaties door transities. In de RIS3 zijn vier transities benoemd die gebaseerd zijn op de bestaande sterke kennis- en ondernemersposities in Noord-Nederland en die in deze regio kunnen leiden tot nieuwe innovaties en specialisaties waarmee bredere welvaart gestimuleerd kan worden:

1. van een lineaire naar een circulaire economie
2. van fossiele naar hernieuwbare energie
3. van zorg naar (positieve) gezondheid
4. van analoog naar digitaal

Binnen deze transitieopgaven worden er goede ontwikkelkansen voor Noord-Nederland verwacht. Dit zijn kansen voor vernieuwing die gerelateerd zijn aan bestaande activiteiten en sterkten binnen Noord-Nederland, overeenkomstig het relatedness-concept.

Een deel van deze kansen binnen de transitieopgaven is al scherp; van andere kansen zijn alleen nog de contouren in beeld of moeten deze nog ontstaan. De vier transities worden hierna beknopt uitgewerkt.

1. VAN EEN LINEAIRE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE

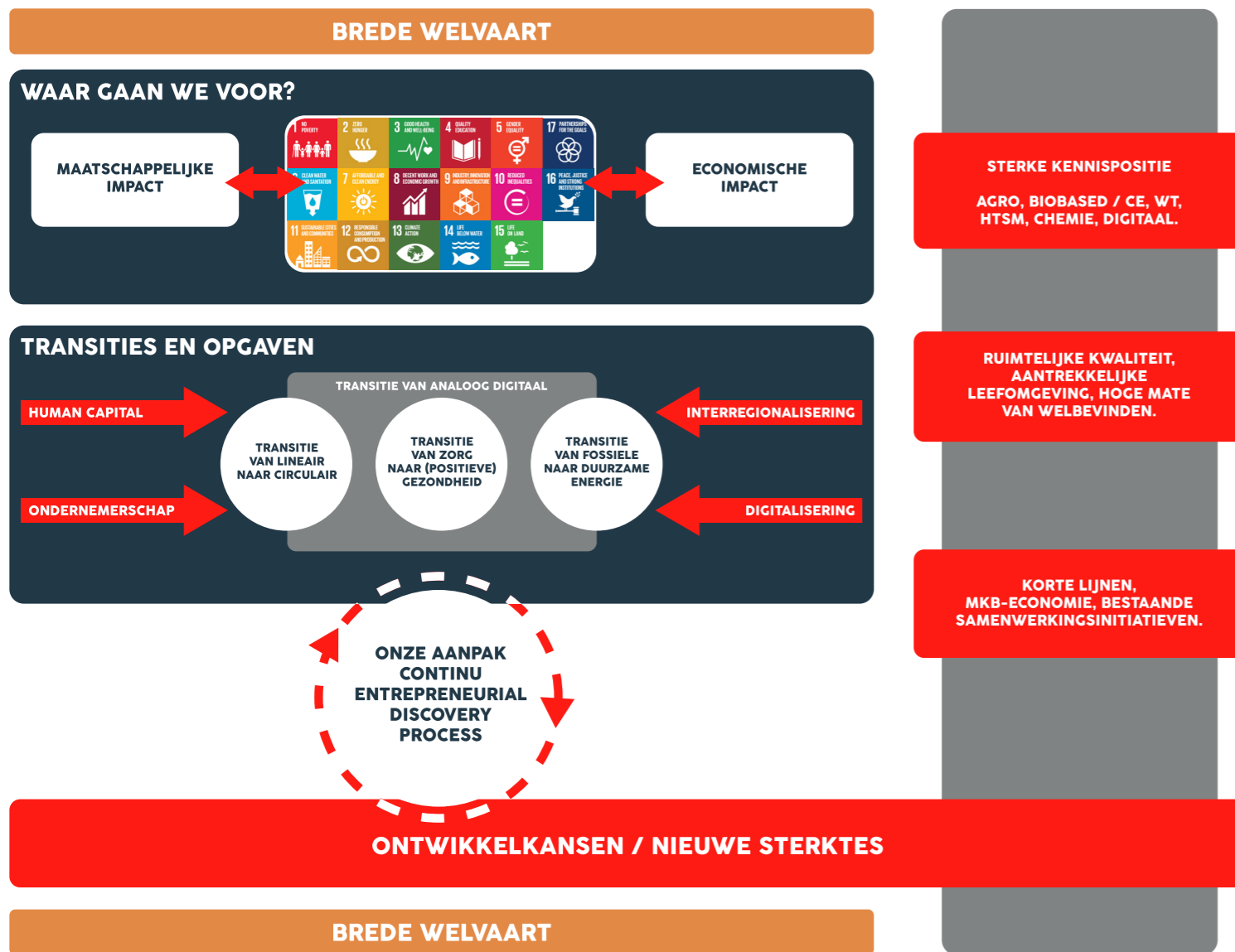
Deze transitie zet in op minder grondstoffen- en materialengebruik, ander grondstoffen- en materialengebruiken en het optimaal en intensief gebruik van materialen en producten. De circulaire economie is een oplossing voor veel problemen en biedt grote kansen voor de economie. Kansen voor Noord-Nederland worden genoemd op het gebied van groene chemie, watertechnologie, milieutechnologie en voedselchemie.

2. VAN FOSSIELE NAAR HERNIEUWBARE ENERGIE

De energietransitie brengt niet alleen een enorme opgave op het gebied van energie-infrastructuur, maar ook op economisch en sociaal vlak. Tegelijkertijd biedt de transitie van fossiele naar hernieuwbare energie ook kansen voor Noord-Nederland. Door de huidige ervaring in de energiesector is de regio kansrijk en ook al aardig op weg om het hoofd te bieden aan de opgaves. Het klimaatakkoord en het stoppen van de gaswinning in Groningen per 2022 zijn grote aanjagers voor de regio. Er zijn grote investeringsplannen op het gebied van (groene) waterstof en Noord-Nederland mag zich de eerste Hydrogen Valley binnen Europa noemen.

3. VAN ZORG NAAR (POSITIEVE) GEZONDHEID

Terwijl het gezondheidszorgsysteem in Nederland en in het bijzonder Noord-Nederland tegen zijn grenzen aan loopt qua bekostiging en personele capaciteit, zijn er steeds meer technologische mogelijkheden om zorg en gezondheid te verbeteren, de duurzame inzetbaarheid van arbeidskrachten te versterken en aan een toekomstbestendige samenleving te bouwen. Hier liggen volop ontwikkelkansen voor Noord-Nederland.

Figuur 1. RIS3 2021-2027 in beeld

4. VAN ANALOOG NAAR DIGITAAL

Er is een ingrijpende transitie gaande naar een digitale economie die raakt aan elk maatschappelijk vraagstuk en elke sector. De kansen van Noord-Nederland liggen niet op het gebied van sleuteltechnologieën maar op het gebied van toepassing van digitale technologieën en daaruit afgeleide kansen. Deze transitieopgave werkt twee kanten op: het benutten van ICT-gerelateerde kansen en het aanhaken van mkb bij de digitaliseringstransities.

De vier transities geven richting aan de uitvoering en nodigen uit tot samenwerking en creativiteit. De keuze voor transities en de aanpak via C-EDP en missies, stimuleert de ontwikkeling van nieuwe markten, bedrijven en producten en maakt het regionale innovatie-ecosysteem dynamischer, toekomstgerichter en flexibeler.

DOORSNIJDENDE THEMA'S

Enkele doorsnijdende thema's zijn medebepalend voor het benutten van ontwikkelkansen binnen de vier bovenstaande transities. Deze doorsnijdende thema's vragen doorlopend aandacht gedurende C-EDP:

HUMAN CAPITAL

Noord-Nederland kent een 'mismatch' tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt en skills. Daarbij verandert de arbeidsmarkt de komende decennia aanzienlijk, waarbij de transities vragen om andere vaardigheden, andersoortig werk en daardoor ook om aanpassingen in het huidige onderwijsstelsel en bij ondernemingen. Inzet op om- en bijscholing en flexibel inspelen op de vraag vanuit het bedrijfsleven zijn van belang.

NIEUW ONDERNEMERSCHAP

Noord-Nederland heeft een MKB-economie met een relatief groot peloton, dat moeite heeft om het tempo van vernieuwing bij te houden. Het verbinden van koplopers met het peloton, het verbinden van het peloton met kennis en het inrichten van bedrijven op vernieuwing en stimuleren van innovatief ondernemerschap, met aandacht voor leven lang leren, zijn van belang.

DIGITALISERING

Digitale basisvaardigheden, digitale bereikbaarheid en digitalisering als onderdeel van bedrijfsprocessen zijn een voorwaarde om te kunnen innoveren in een veranderende omgeving. Het beter verbinden van initiatieven gericht op kennisontwikkeling in het MKB rond digitalisering is van belang.

GRENSOVERSCHRIJDENDE SAMENWERKING

RIS3 is een regionale strategie met als doel ontwikkelkansen in de eigen regio te benutten. Bij de innovatiestrategie moeten ook andere regio's binnen en buiten Nederland betrokken worden. De RIS3 zet in op een systematische blik op interregionalisering en internationalisering, en informatie verzamelen en analyseren wordt onderdeel van het RIS3-Monitoringssysteem.

AFSTEMMING OP DRIE NIVEAUS

De belangrijkste doelstelling van het solidariteitsbeleid van de Europese Unie is het terugdringen van economische Leerpunt van de uitvoering voor de periode 2013-2020 is dat er meer behoefte is aan gezamenlijk eigenaarschap en een plek waar integrale sturing op de uitvoering en voortgang van de RIS3 plaatsvindt. Noord-Nederland richt de sturing in op 3 niveaus:

MACRONIVEAU – VISIE OP REGIONALE ONTWIKKELING

Op macroniveau is het belangrijk dat er bestuurlijk draagvlak is bij alle partijen in de quadruple helix voor de visie en strategie zoals beschreven in de RIS3 (uitbouw Economic Board Noord-Nederland). Het is belangrijk dat partijen het eens zijn over het feit dat ze in samenwerking en in samenhang initiatieven willen oppakken. Door een gezamenlijk commitment aan te gaan, blijft de langetermijnvisie helder en worden bestaande initiatieven met elkaar verbonden.

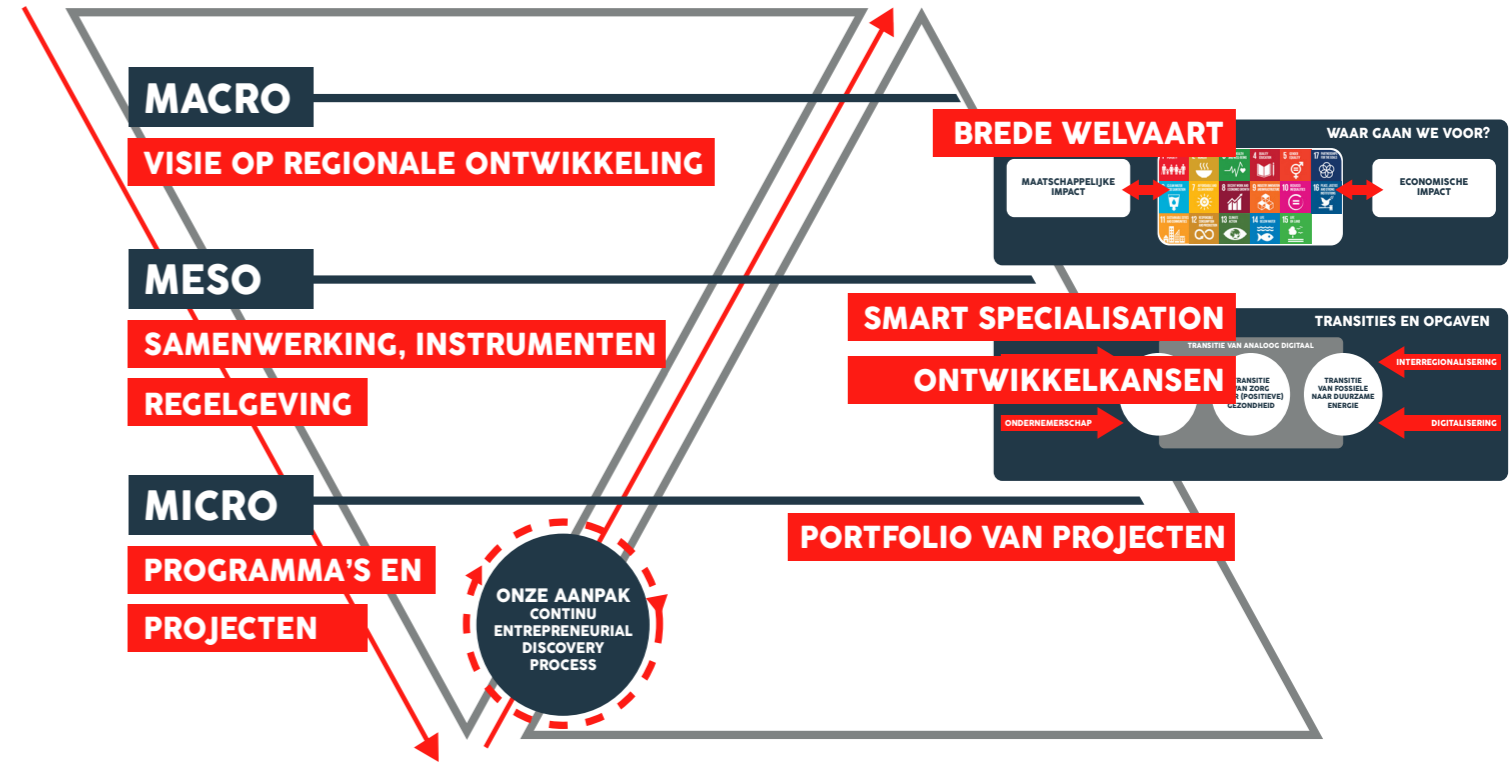
MESONIVEAU – SAMENWERKING, INSTRUMENTEN EN REGELGEVING

Op mesoniveau zijn de juiste instrumenten nodig om ontwikkelkansen of slimme specialisaties aan te jagen (uitbouw Klankbordgroep RIS3). Het is van belang dat netwerken, actoren en de in NNL beschikbare fondsen bijdragen aan de realisatie van de ambities en de maatschappelijke opgaven van de regio. Dit betekent dat programma's zoveel mogelijk in samenhang met elkaar worden geprogrammeerd en uitgevoerd.

Door op tactisch niveau afstemming en voorbereiding te organiseren met stakeholders en dwarsdenkers worden mogelijke kansen en bedreigingen tijdig gesignaleerd en geanalyseerd. De agenda en taken worden niet voor jaren vastgezet, maar in de loop van de programmaperiode steeds verder ingevuld.

MICRONIVEAU – PROGRAMMA'S EN PROJECTEN

Op microniveau ontstaan vervolgens de juiste programma's en projecten en is er sprake van afstemming van en tussen projecten (uitbouw Matrix-tafel). De Matrix-tafel kan een aanjaagrol vervullen in het realiseren van een goed projectenportfolio. In het innovatie-ecosysteem ontstaan verrassende en wisselende coalities, die ongedachte oplossingen leveren voor de maatschappelijke opgaven. Op deze manier worden ontwikkelkansen daadwerkelijk geïmplementeerd en ontstaan nieuwe specialisaties die onderscheidend zijn voor NNL.

Figuur 2. Multi Level Governance

